

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**



**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
20 ЛИСТОПАДА 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 7 від 19.11.2020 р.).

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 20 листопада 2020 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 125 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної
педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

Куряча С.В. АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	115
Ларіна Е.Р. НАПРЯМКИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В СЛУЖБІ ЗАЙНЯТОСТІ.....	116
Літвиненко Ю.С. АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	116
Попова В.В. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ.....	117
Сех М.І. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ З ЧИСЛА ВПО.....	118
Тепляк А.М. АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ.....	119
Шерстньова М.С. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З РЕАБІЛІТАЦІЇ НАРКОЗАЛЕЖНОЇ МОЛОДІ.....	120
Відомості про авторів.....	122

щодо 7976 неповнолітніх осіб, серед них засуджених за крадіжку - 1927, у сфері обігу наркотичних засобів чи психотропних речовин - 94, за тяжкі злочини - 1564 особи. Дослідники (О Змановська, Ю. Кленберг В. Силенков, М. Стурова, та ін.) наводять багато причин, що зумовлюють прояву неповнолітніми девіантної поведінки та призводять до появи все нових її видів (кібербулінг, хеппіслепінг тощо), тому особливо важливим є необхідність аналізу вітчизняного та закордонного досвіду вирішення означеної проблеми.

Проблема девіантної поведінки має міждисциплінарний характер, а вивченню різних її аспектів присвячено праці багатьох вітчизняних (О. Безпалько, І. Зверева, В. Оржеховська та ін.) та зарубіжних (А. Басс, Р. Даймонд, Г. Кеплан, К. Роджерс та ін.) науковців. Аналіз праць вищезазначених авторів показав, що на сучасному етапі розвитку суспільства існують: 1) вітчизняні усталені підходи до профілактики девіантної поведінки у закладах загальної середньої освіти (пропаганда здорового способу життя; залучення учнів до активної діяльності за інтересами; проведення постійної діагностики проблеми; надання допомоги неповнолітнім, які виявились у несприятливих умовах життя і виховання; організація самовиховання підлітків; 2) закордонні ідеї та підходи до профілактики девіантної поведінки учнів (Німецький досвід трирівневої організації профілактики відхилень у поведінці школярів; два підходи до роботи соціального педагога з девіантними підлітками (роботу соціальних педагогів у складі навчального закладу або об'єднання у спеціальні служби соціального забезпечення освіти) з досвіду Великої Британії; створення соціальних превентивних закладів у Франції).

На основі аналізу та узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду нами розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності у ЗЗСО, яка передбачає роботу за такими напрямками: надання допомоги неповнолітнім, які виявились у несприятливих умовах життя і виховання; проведення постійної діагностики і профілактичних заходів; надання психологічної допомоги та активне залучення неповнолітніх до шкільної/позашкільної діяльності; активна взаємодія з батьками.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка методичного забезпечення для здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців до правового виховання та підвищення рівня соціальної компетентності неповнолітніх з питань відповідальної поведінки дітей та молоді та надання їм соціально-педагогічної допомоги.

Попова В.В.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ

В Україні згідно з офіційними даними на 2019 рік 103000 дітей залишилися без батьків, біля 30000 виховуються в закладах інтернатного типу державної форми власності: дитячі будинки, школи-інтернати тощо. Аналіз результатів статистичних досліджень засвідчив, що найбільший відсоток дошкільників, що позбавлені батьківського піклування перебуває саме у спеціалізованих закладах, що зумовлює потребу у здійсненні профілактики дезадаптації дошкільників у цих соціальних інституціях.

Аналіз наукових праць з проблеми профілактики дезадаптації дітей засвідчив, що дослідженими є такі її аспекти: питання наступності у вихованні, навчанні та соціалізації дітей старшого дошкільного віку (Б. Ананьєв, Л. Виготський, В. Колесникова, С. Русова, Є. Тихеева та ін.); особливості профілактики дезадаптації особистості в умовах закладу освіти (О. Єжова, Л. Кальченко, Л. Міщик та ін.); особливості попередження ранньої шкільної дезадаптації (Ф. Мавлеткулова, О. Максимова, М. Тіхонова та О. Чурюмова).

Узагальнення результатів наукових досліджень дозволило підтвердити актуальність проблеми аналізу досвіду профілактики дезадаптації дошкільників та необхідність відбору ефективного методичного забезпечення для роботи соціальних працівників з її вирішення.

Спираючись на ідеї науковців, нами теоретично обґрунтовано та розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики дезадаптації дошкільників у спеціалізованих закладах, якою передбачено такі форми та методи роботи як: тренінги з формування у фахівців соціальної галузі знань, щодо розвитку соціальних компетенцій дитини дошкільного віку, профілактичні бесіди, ігри, тематичні заходи; робота психолога, соціального працівника з оточенням дитини,- що спрямовано на профілактику дезадаптації дітей у спеціалізованих закладах.

Аналіз досвіду соціальної роботи з дітьми –сиротами та дітьми, що позбавлені батьківського піклування засвідчив, що соціальна дезадаптація у дітей розвивається тривалий час, починаючи саме з дошкільного віку. Її поява і динаміка залежать як від індивідуальних психічних та особистісних властивостей дитини, так і від умов найближчого соціального оточення. Тому, важливо за допомогою гри в умовах спеціалізованих закладів формувати в дитини готовність до опанування соціальної ролі члена колективу і здатності відповідати вимогам оточуючого соціуму. Перевірка розробленої комплексної програми профілактики дезадаптації дошкільників у спеціалізованих закладах, дозволила підтвердити її ефективність.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення суті та особливостей професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до профілактики дезадаптації дошкільників у спеціалізованих закладах.

Сех М.І.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;
регіональний менеджер проектів та програм «Домашня опіка» БО БФ «Карітас Харків»

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ З ЧИСЛА ВПО

На сучасному етапі розвитку суспільства у світі зростає частка людей похилого віку. Припинення або зменшення трудової діяльності викликає зміни соціального статусу людини, трансформацію цілісних орієнтирів, самого способу життя та спілкування. Особливо це стосується людей похилого віку з числа внутрішньо переміщених осіб, які додатково зазнають ускладнень у соціально-психологічній адаптації до нових умов. На жаль, на державному рівні залишаються невизначеними питання єдиної комплексної політики щодо соціальних, економічних, медичних аспектів соціальної роботи з людьми похилого віку з числа внутрішньо переміщених осіб. Тому значне навантаження покладається на недержавні соціальні інституції, зокрема на благодійні організації, які надають послуги людям похилого віку з числа внутрішньо переміщених осіб.

Аналіз соціально-педагогічної і психологічної літератури свідчить, що розробкою проблеми здійснення соціальної роботи з людьми похилого віку займається ціла низка науковців: забезпечення сприятливої адаптації осіб похилого віку до нових умов соціалізації вивчає Н. Голова, Л. Шилова, особливості надання послуг людям похилого віку в Україні досліджує Р. Сопко, особливості ціннісних орієнтацій у людей похилого віку досліджує М. Дідора, особливості спілкування літніх людей стали предметом дослідження О. Коваленко, О. Поцулко, освіта людей третього віку розробляється О. Аніщенко, Л. Лук'яною, І. Савельчук, А. Сіговою; підтримка інтелектуальної активності літніх людей визначається І. Романовою, тощо.